PEAKONTROLÖRI OTSUS

12. aprill 2002. a nr 2-6/05

Üksikvanema toetuse maksmisel esinevate riskide hindamine

Koostaja:

Jüri Kõrge
Tegevusriskide osakonna peakontrolör

Tallinn
2002

Kokkuvõte auditi tulemustest

Riigikontroll auditeeris üksikvanema lapse toetuse määramist ja maksmist Tallinna ja Pärnu pensioniametites 2001. aastal, et selgitada, kas toetusega seonduv regulatsioon on piisav ja arusaadav, kas on rakendatud meetmeid kuritarvituse ja väärkasutuse ärahoidmiseks ning et teha kindlaks võimalikud toetuse kuritarvituse ja väärkasutuse juhtumid.

Auditi läbiviimise põhjuseks oli riigieelarvest üksikvanema lapse toetuseks eraldatud raha suur maht ning asjaolu, et see toetus puudutab paljusid toetusesaajaid. 2001. aastal maksti üksikvanema lapse toetust 88 miljonit krooni 22 000 inimesele.

Üksikvanema lapse toetuse määramise ja maksmise sätestas 01.01.2000 jõustunud peretoetuste seadus. 01.01.2002 jõustus uus peretoetuste seadus, mis ei toonud olulisi muudatusi üksikvanema lapse toetuse määramises ja maksmises. Tähelepanu väärib, et kui varem oli õigus toetust saada vanemal, siis uue seaduse kohaselt on see õigus üksikvanema lapsel.

Riiklike peretoetuste seaduse kohaselt oli 2001. aastal peretoetusi üheksa: lapse sünnitoetus, lapsetoetus, lapsehooldustasu, üksikvanema lapse toetus, ajateenija lapse toetus, lapse koolitoetus, eestkostetava või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus, elluastumistoetus, nelja- ja enamalapselise pere ning kolmikuid kasvatava pere toetus. 2002. aastast lisandus uue toetuseliigina lapsendamistoetus.

2001. aastal kehtinud peretoetuste seadus sätestas, et üksikvanema lapse toetust on õigus saada Eesti alalistel elanikel ning kehtiva tähtajalise elamisloaga välismaalastel, kes kasvatavad üksi kuni 16-aastast või kuni 19-aastast põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses õppivat last. Lisaks kehtestas seadus, et üksikvanema lapse toetust makstakse:

- emale, kelle lapse sünniaktis puudub kanne isa kohta või see on tehtud ema ütluse alusel;
- vanemale, kui teine vanem on seadusega kehtestatud korras tagaotsitavaks tunnistatud;
- eestkostjale või hooldajale, kellega on sõlmitud kirjalik perekonnas hooldamise leping.

Üksikvanema lapse toetust ei tohtinud maksta pidevalt hoolekandeasutuses viibiva lapse vanemale.

Ka alates 2002. aastast jõustunud uus seadus sätestab samad nõuded, ainult toetusesaaja on laps. Vanem ei pea enam last üksi kasvatama. Ehk teisisõnu, vanema abikaasal (ka vabaabielust) ei ole enam kohustust last üleval pidada. Tal ei olnud seda kohustust niigi, perekonnaseadus sellist kohustust talle ei pannud.

Üksikvanema lapse toetuse õigsuse auditeerimiseks moodustati auditi valim toetuse saajatest ning valikuliselt auditeeriti 300 toetuse saajat, kellele makstud toetuse summa moodustas 100 tuhat krooni. Valimisse langes 36 toetuse saajat, kelle puhul teise vanema tagaotsimine oli lõpetatud, 39 toetuse saajat, kelle lapse puhul isadus oli tuvastatud, 87 koolitõendi esitanud toetuse saajat, 45 tähtajalise elamisloa esitanud toetuse saajat ning 14 toetuse saajat, kelle laps oli paigutatud hoolekandeasutusse.

Kuigi auditeerimisel tuvastatud väärkasutuse juhtumite arv ei olnud suur olid tuvastatud riskid olulised. Riskide realiseerumisel on tõenäoline, et toetust makstakse valesti pika perioodi jooksul.

Tähelepanekud

Auditeeritud pensioniametites on toetuse määramise ja maksmise protsess küllaldaselt dokumenteeritud, kindlustades ülevaate otsustamisest. Toetust määrati ja maksti peaaegu kõigil juhtudel õigete summadena neile, kel oli õigus seda saada. Juhtumeid, kus toetust oleks makstud last mitteomavale isikule, auditeerimisel ei tuvastatud. Siiski on maandamata mitu riski, mis toetuse sihipärast maksmist ohustavad:

- risk, et toetust makstakse ka juhul, kui teise vanema tagaotsimine on lõpetatud;
- risk, et politsei ei otsigi kohtutäiturite poolt vastavalt täitemenetluse seadusele tagaotsitavaks kuulutatud vanemat;
- risk, et üksikvanema lapse toetust makstakse mittekodanikule, kellel puudub kehtiv elamisluba;
- risk, et toetust makstakse ka siis, kui isadus on kohtus või perekonnaseisuametis tuvastatud;
- risk, et üksikvanema lapse toetust makstakse ka juhul, kui laps viibib pidevalt hoolekandeasutuses: pensioniametitel puudub võimalus sellealast infot operatiivselt kontrollida;
- risk, et õppeasutuste poolt väljastatud teatised õppimise kohta ei vasta tegelikkusele, st laps pole enam kooli õpilaste nimekirjas.

Riigikontroll leiab, et inimesed on üksikvanema lapse toetuse saamise tingimustest küllaldaselt informeeritud: infot saab internetist Sotsiaalkindlustusameti koduleheküljelt ning pensioniametitest.

Ettepanekud

Riigikontroll tegi tähelepanekutest lähtudes sotsiaalministrile järgmised ettepanekud:

- kehtestada kontrollimeetmed, et oleks välistatud üksikvanema lapse toetuse maksmine kehtiva elamisloata mittekodanikele;
- täiendada riiklike peretoetuste seadust sättega, mis kohustaks kohtuid ja perekonnaseisuameteid pensioniametitele teatama isaduse tuvastamise juhtudest;
- välistada üksikvanema lapse toetuse maksmine lapse hoolekandeasutuses viibimise korral; nt sätestada, et hoolekandeasutused peavad esitama laste seal viibimise kohta andmeid riikliku pensionikindlustuse registri jaoks;
- täiendada riiklike peretoetuste seadust sättega, mis kohustaks õppeasutusi pensioniametitele teatama õppimise kohta käivate andmete muutumisest;
- jälgida, et pensioniametid nõuaksid tagasi auditi käigus kindlaks tehtud ebaseaduslikult makstud peretoetuste summad (kokku 58 050 krooni).

Justiitsministrile tegi Riigikontroll ettepaneku täiendada regulatsiooni, arvestades vastuolulist olukorda, kus kohtutäiturid kuulutavad täitemenetluse seadustikust lähtudes võlgnikke tagaotsitavaks, ent politseiasutused ei pea võimalikuks neid otsida. Sel juhul makstakse üksikvanema lapse toetust küll vormiliselt õigesti – n-ö tagaotsimise ajal, ehkki tegelikult ei otsi ükski asutus võlgnikke taga.

Sisukord

Sissejuhatus **5**
Valdkonna ülevaade 5
Auditi iseloomustus 6

1. **Vanema tagaotsimisega seotud tingimus** **8**

2. **Elamisloa nõue** **8**

3. **Isaduse tuvastamisest teatamine** **9**

4. **Hoolekandeasutusse paigutamisest teatamine** **9**

5. **Perekonnaseisu tõendamine** **10**

6. **Õppimise kohta käivad andmed** **10**

7. **Toetusesaaja kohustus** **11**

8. **Avalikustamine** **12**

Sissejuhatus

Valdkonna ülevaade

Üksikvanema lapse toetust määrab ja maksab 4 piirkondlikku pensioniametit: Tallinna, Tartu, Virumaa ja Pärnu pensioniamet.

Peretoetusteks (sh üksikvanema lapse toetuseks) ette nähtud kulud kaetakse riigieelarvest Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarve kaudu. 2001. aastaks eraldati peretoetusteks 1329,6 miljonit ning kulutati 1322,7 miljonit krooni. Sellest rahast maksti üksikvanema lapse toetuseks 88 miljonit krooni ehk 7%.

Peretoetusteks kulutatud raha kasutamine 2001. aastal on toodud järgnevas tabelis.

Toetuse liik	Kulud (tuh kr)	Toetust saavate laste arv seisuga 31.12.01
Sünnitoetus	42 319,1	12 526
Lapsetoetus	696 539,0	311 056
Lapsehooldustasu	353 389,8	58 618
Nelja- ja enamalapselise pere ning kolmikuid kasvatava pere toetus	14 048,0	22 561
Üksikvanema lapse toetus	88 035,0	25 266
Ajateenija lapse toetus	4 86,5	54
Lapse koolitoetus	100 170,5	222 770
Eestkostetava või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus	10 744,3	2 927
Elluastumistoetus	317,1	64
Ühekordne toetus paljulapselistele peredele	11 129,1	22 267
Peretoetuste väljamaksmisega seotud kulud	5 526,8	–
Kokku	**1 322 705**	**678 109**

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

2001. aastal oli üksikvanema lapse toetuse saajaid ligikaudu 22 000 ning toetust maksti ligikaudu 25 000 lapse eest.

Allpool toodud joonisel on kõik Eestis sündinud lapsed rühmitatud ema perekonnaseisu järgi.

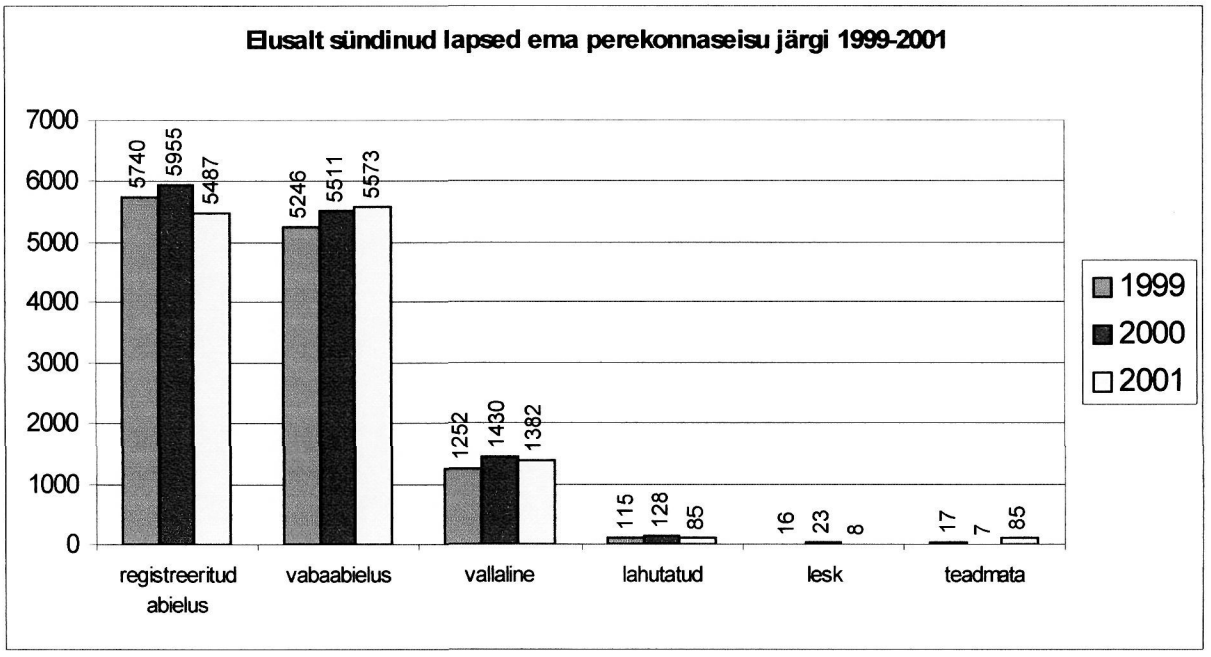

Üksikvanema lapse toetuse arvutamise aluseks on lapsetoetuse määr, mis aastateks 2001–2002 on 150 krooni kuus. 2001. aastal maksti üksikvanema lapse toetust kahekordne määr ehk 300 krooni kuus.

Auditi iseloomustus

Riigikontrolli audiitorid keskendusid järgmistele põhiküsimustele:

- Kas toetuse saajate sihtgrupp ning toetuse määramise kriteeriumid on regulatsioonis selgelt ja üheselt määratud?
- Kas kavandatud kontrollimeetmed on kuritarvituse ja väärkasutuse vältimiseks piisavad ning kas neid rakendatakse vastavalt kavandatule?
- Kas toetuse maksmisel on esinenud kuritarvituse ja väärkasutuse juhtumeid?
- Kas ettenähtud sanktsioonid on piisavad, garanteerimaks valesti välja makstud toetuse tagastamise riigieelarvesse?
- Kas inimesed on toetuse saamise tingimustest piisavalt informeeritud?

Auditeeritav periood oli 2001. aasta; audit viidi läbi Tallinna ja Pärnu pensioniametis, kus möödunud aastal maksti üksikvanema lapse toetust vastavalt 34 miljonit ja 11 miljonit krooni. Auditeerisid Riigikontrolli tegevusriskide auditi osakonna auditijuht Mare Haljak ning audiitor Svetlana Rõbakova.

Audiitorid moodustasid Tallinna ja Pärnu pensioniametis valimid, mis hõlmasid muu hulgas järgmisi riskijuhte: üksikvanema lapse toetust maksti 16–19-aastase lapse vanemale; toetust maksti vanemale, kui teine vanem oli kuulutatud tagaotsitavaks.

Auditirühm intervjueeris Sotsiaalministeeriumi ja pensioniametite ametnikke ning tutvus asjakohaste dokumentidega. Andmeid koguti Tallinna Perekonnaseisuametist ja Pärnu

Perekonnaseisuosakonnast, Pärnu Maakohtust ja Tallinna Linnakohtust, Tallinna Politseiametist ning koolidest.

Auditeeritud pensioniametite kohta koostati eraldi kontrolliaktid. Nii Tallinna Pensioniameti direktor Liivi Evartson kui ka Pärnu Pensioniameti direktor Tiina Männik nõustusid aktis esitatuga.

1. Vanema tagaotsimisega seotud tingimus

Riiklike peretoetuste seadus sätestab üksikvanema lapse toetuse maksmise ühe tingimusena, et toetust makstakse siis, kui last kasvatab üks vanem, kusjuures teine on seadusega kehtestatud korras tagaotsitavaks tunnistatud[1].

Kui tagaotsimine lõpetatakse, on tagaotsimisega tegelev asutus kohustatud kolme tööpäeva jooksul saatma pensioniametile ärakirja tagaotsimise lõpetamise määrusest ning toetust enam ei maksta[2].

Selgus, et ei Tallinna ega Pärnu Pensioniamet ei saanud Politseiametilt aastail 2001–2002 ühtki teadet vanema tagaotsimise lõpetamise kohta. Nii Pärnu kui ka Tallinna Politseiprefektuur küll lõpetasid 36 isiku tagaotsimise, kuid ei teatanud sellest pensioniametitele. Kuna pensioniametid ei saanud õigeaegselt teada tagaotsimise lõpetamisest, maksti 8 juhul (22% valimisse langenud juhtumitest) alusetult kokku 34 500 krooni.

Politseiamet teatas auditi käigus, et kriminaalosakond on politseiasutusi informeerinud kohustusest saata pensioniametitele ärakiri tagaotsimise lõpetamise määrusest.

Ilmnes veel üks asjaolu. Inimest on võimalik tagaotsitavaks kuulutada kriminaalkorras või kohtutäituri poolt. Täitemenetluse seadustiku § 40 sätestab, et kohtutäitur kuulutab tagaotsitavaks võlgniku, juhul kui selle elukoht pole teada, ning saadab otsuse täitmiseks enda teenindatava piirkonna politseiprefektuuri.

Politseiamet aga teatas auditi käigus, et täitemenetluse seadustiku järgi ei või võlgnikku jälitustegevuse mõttes taga otsida, välja arvatud juhul, kui on alustatud kriminaalmenetlust ja inimene hoidub sellest kõrvale. Kohtutäituritelt laekuvaid tagaotsimismäärusi käsitatakse politseiprefektuurides pelgalt laekunud infona, nende alusel ei looda tagaotsimistoimikuid ega hakata võlgnikke taga otsima.

Ettepanek justiitsministrile:

- täiendada regulatsiooni, arvestades vastuolulist olukorda, kus kohtutäiturid kuulutavad täitemenetluse seadustikust lähtudes võlgnikke tagaotsitavaks, ent politseiasutused ei pea võimalikuks neid otsida. Sel juhul makstakse üksikvanema lapse toetust küll vormiliselt õigesti – n-ö tagaotsimise ajal, ehkki tegelikult ei otsi ükski asutus võlgnikke ("teisi vanemaid") taga.

2. Elamisloa nõue

Riiklike peretoetuste seaduses on sätestatud, et üksikvanema lapse toetust makstakse üksnes kehtiva tähtajalise elamisloaga välismaalastele[3].

---

[1] 01.01.2000 jõustunud riiklike peretoetuste seaduse § 9, alates 01.01.2002 kehtiva riiklike peretoetuste seaduse § 7

[2] Vabariigi Valitsuse 21.12.1999. a määruse nr 392 "Riiklike peretoetuste määramise ja maksmise korra" punkt 59, alates 01.01.2002 kehtiva riiklike peretoetuste seaduse § 29 lg 4

[3] nii vana kui uue riiklike peretoetuste seaduse § 2

Auditeeritud pensioniametites kasutatav tarkvaraprogramm SKAIS ei välista riski, et toetust võidakse maksta ka elamisloata mittekodanikele. Pärnu Pensioniametis tuvastati auditeerimise käigus üks juhtum (2% valimissse langenud juhtumitest), mil toetust maksti isikule, kelle elamisluba oli juba pikemat aega kehtetu.

Ettepanek sotsiaalministrile:

- kehtestada kontrollimeetmed, mis välistaksid üksikvanema lapse toetuse maksmise elamisloata mittekodanikele.

3. Isaduse tuvastamisest teatamine

Riiklike peretoetuste seaduse järgi on üksikvanema lapse toetust õigus saada siis, kui lapse sünniaktis puudub kanne isa kohta või see on tehtud ema ütluste alusel[4].

Isadust on võimalik tuvastada kohtu ning perekonnaseisuameti kaudu. Üksikvanema lapse toetuse maksmine lõpetatakse isaduse tuvastamise otsusele järgnevast kuust[5]. Regulatsioon ei sätesta, et perekonnaseisuametid ning kohtud peavad teatama pensioniametitele isaduse tuvastamise juhtudest.

Auditeerimisel tehti kindlaks, et kokku tuvastati isadus 14 juhul (ehk 36% valimisse langenud juhtudel), mil sellest pensioniametit ei teavitatud. Pärnu Maakohtus tuvastati isadus ühel juhul. Elukohajärgset pensioniametit sellest ei informeeritud, mistõttu toetust maksti alusetult edasi (2002. aasta jaanuaris ja veebruaris). Tallinna Linnakohtus tuvastati isadus 3-l ning Tallinna Perekonnaseisuametis 10 juhul. Ka siis ei informeeritud pensioniametit, mistõttu toetust maksti alusetult 14 100 krooni.

Ettepanek sotsiaalministrile:

- täiendada riiklike peretoetuste seadust sättega, mis kohustaks kohtuid ja perekonnaseisuameteid pensioniametitele isaduse tuvastamise juhtudest teatama.

4. Hoolekandeasutusse paigutamisest teatamine

Alates 01.01.2000 kehtiva riiklike peretoetuste seaduse kohaselt ei maksta toetusi täielikul riiklikul ülalpidamisel oleva lapse eest[6], alates 01.01.2002 kehtiva seaduse järgi ei arvata peretoetuste määramisel pere koosseisu last, kes elab pidevalt hoolekandeasutuses[7].

Alates 01.01.2000 tuleb andmed riiklike peretoetuste määramise, määramise aluste ja maksmise kohta kanda riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel moodustatud riiklikku pensionikindlustuse registrisse[8] (registri pidajaks on Sotsiaalkindlustusamet).

---

[4] 01.01.2000 jõustunud riiklike peretoetuste seaduse § 9, 01.01.2002 jõustunud riiklike peretoetuste seaduse § 7
[5] VV 21.12.1999. a määruse nr 392 punkt 50, alates 01.01.2002 kehtiva riiklike peretoetuste seaduse § 29 lg 4
[6] 01.01.2000 jõustunud riiklike peretoetuste seaduse § 4
[7] 01.01.2002 jõustunud riiklike peretoetuste seaduse § 19
[8] 01.01.2000 jõustunud riiklike peretoetuste seaduse § 14 lg 1, alates 01.01.2002 kehtiva seaduse § 31 lg 1

Regulatsioon ei sätesta, et hoolekandeasutus peab teatama pensioniametile või riikliku pensionikindlustuse registrit pidavale Sotsiaalkindlustusametile laste saabumisest hoolekandeasutusse ja seal viibimisest.

Ehkki kummaski auditeeritud pensioniametis ei olnud hoolekandeasutuses viibivate laste vanematele (ka hooldajatele või eestkostjatele) üksikvanema lapse toetust makstud, vähendaks hoolekandeasutuste teatamise nõue toetuse ebasihipärase maksmise riski.

Ettepanek sotsiaalministrile:

- kehtestada meetmed, mis välistaksid võimaluse maksta peretoetusi (sh üksikvanema lapse toetust) hoolekandeasutuses viibivate laste puhul; nt sätestada, et hoolekandeasutused peavad esitama laste seal viibimise kohta andmeid riikliku pensionikindlustuse registri jaoks.

5. Perekonnaseisu tõendamine

2001. aastal pidi üksikvanema lapse toetuse taotleja muude dokumentide hulgas esitama ka üksikvanema tõendi ja perekonnaseisu tõendava dokumendi[9]. Määruse kohaselt pidi perekonnaseisuamet andma üksikvanema tõendi emale, kes ei ole abielus ja kelle lapse isa ei ole kindlaks tehtud[10]. Regulatsioon ei sätestanud, kes peaks väljastama perekonnaseisu tõendava dokumendi.

Kuna regulatsioon seda ei sätestanud, siis puudus dokument kõikidel auditeeritud juhtudel. Üksikvanem tõendas enda vallalisust ise oma kirjaliku märkuse ja allkirjaga avaldusel.

Oli sätestatud, et üksikvanema lapse toetust ei maksta last üksi kasvatavale emale (isale), kes ei ole abielus, kuid elab koos mehega (naisega), kellega tal on ühine majapidamine ja kellega koos ta kasvatab ka lapsi[11]. Paraku ei olnud sätestatud, kuidas seda olukorda tuvastatakse.

Auditi käigus selgus, et kui toetuse taotlejad olid märkinud avaldusele, et on vabaabielus, siis otsustas pensioniamet üksikvanema lapse toetust mitte määrata või toetuse maksmine lõpetada ning makstud toetus tagasi nõuda. Et vabaabielu tõendas taotleja ise oma kirjaliku kinnitusega, siis võib eeldada, et osa taotlejaid ei teatanud oma tegelikku perekonnaseisu.

Alates 01.01.2002 jõustunud peretoetuste seaduse kohaselt ei ole lapsevanema perekonnaseis enam oluline: üksikvanema lapse toetust võidakse maksta ka abielus oleva vanema lapsele.

6. Õppimise kohta käivad andmed

Riiklike peretoetuste seaduse järgi makstakse üksikvanema lapse toetust kuni 16-aastase lapse puhul või kuni 19-aastase lapse puhul (viimast tingimusel, et laps õpib põhikoolis,

---

[9] VV 21.12.1999. a määruse nr 392 kinnitatud "Riiklike peretoetuste määramise ja maksmise korra" punkt 20
[10] VV 19.08.1997. a määruse nr 159 "Perekonnaseisuaktide koostamise, muutmise, parandamise, taastamise ja tühistamise ning perekonnaseisutunnistuste väljaandmise korra" II osa punkt 24
[11] VV 21.12.1999. a määruse nr 392 "Riiklike peretoetuste määramise ja maksmise kord" punkt 51

gümnaasiumis või kutseõppeasutuses)[12]. Valitsuse määrus sätestab, et üksikvanema lapse toetuse maksmine lõpetatakse lapse põhikooli, gümnaasiumi või kutseõppeasutuse lõpetamisele järgnevast kuust[13].

Auditeerimise käigus selgus, et esines 6 juhtumit (ehk 7% valimisse langenud juhtumitest), kus teatised õppimise kohta ei vastanud tegelikkusele. Mõningatel juhtudel olid õpilased õpingud katkestanud või kooli varem lõpetanud, kui pensioniametile esitatud teatisel oli märgitud. Eeltoodust tingituna maksid auditeeritud pensioniametid 2001. aastal üksikvanema lapse toetust ebaseaduslikult 9 450 krooni.

Ettepanek sotsiaalministrile:

- täiendada riiklike peretoetuste seadust sättega, mis kohustaks õppeasutusi pensioniametitele teatama õppimise kohta käivate andmete muutumisest.

7. Toetusesaaja kohustus

Toetusesaaja on kohustatud oma pensioniametile teatama 10 tööpäeva jooksul kirjalikult asjaoludest, mis toovad kaasa peretoetuse suuruse ümberarvestamise või maksmise lõpetamise[14]. Toetusesaajad ei teatanud aga neist alati pensioniametile.

Näiteks isaduse tuvastamisest teatamata jätmise juhtudel (vt ka ptk 3) oleks regulatsiooni järgi pidanud isaduse tuvastamisest teatama toetusesaajad ise, kes seda aga ei teinud.

Vastavalt peretoetuste seadusele nõutakse liigselt makstud toetussummad tagasi või tehakse tasaarvestus, kui enammakse on tingitud toetuse saaja kuritarvitusest[15]. Pensioniametis moodustatud pensionikomisjoni otsuse alusel võidakse iga kuu kinni pidada kuni 20 protsenti määratud toetussummast. Kui toetuse maksmine lõpetatakse enne, kui komisjoni otsuse alusel kinni peetud enammakstud summa on täielikult kustutatud, nõutakse maksmata osa sisse kohtu korras. Uues seaduses on kehtestatud ka hoiatuse saatmine enammakstud summa tagasinõudmiseks ja sunniraha.

Riiklike peretoetuste seaduses sätestatud sanktsioonid on Riigikontrolli hinnangul piisavad.

Ettepanek sotsiaalministrile:

- jälgida, et pensioniametid nõuaksid tagasi auditi käigus kindlaks tehtud ebaseaduslikult makstud peretoetuste summad (kokku 58 050 krooni).

---

[12] 01.01.2000 jõustunud riiklike peretoetuste seaduse § 6, alates 01.01.2002 kehtiva seaduse § 5
[13] VV 21.12.1999. a määruse nr 392 "Riiklike peretoetuste määramise ja maksmise korra" punkt 46
[14] 01.01.2000 vastu võetud riiklike peretoetuste seaduse § 4 lg 3, alates 01.01.2002 kehtiva seaduse § 19 lg 3
[15] 01.01.2000 jõustunud riiklike peretoetuste seaduse § 16, alates 01.01.2002 kehtiva seaduse § 30

8. Avalikustamine

On oluline, et kõik need, kellel on õigus toetust saada, oleks toetusest ja selle määramise tingimustest piisavalt informeeritud.

Üksikvanema lapse toetust on pensioniametite kaudu makstud juba mitmed aastad, mistõttu inimestel on toetuse saamise võimalused teada. Infot saab ka internetist Sotsiaalkindlustusameti koduleheküljelt ja pensioniametitest.

Jüri Kõrge
Tegevusriskide auditi osakonna peakontrolör

SOTSIAALMINISTEERIUM

Teie .....

Riigikontroll

Meie 14.06.2002 nr 1-6/3580

Üksikvanema toetuse maksmisest

Sotsiaalministeeriumi seisukoht peakontrolöri otsuses nr. 2-6/05 "Üksikvanema toetuse maksmisel esinevate riskide hindamine" tehtud ettepanekute kohta:

Kehtestada kontrollimeetmed, et oleks välistatud üksikvanema lapse toetuse maksmine kehtiva elamisloata mittekodanikele.

Andmed elamisloa ja kodakondsuse kohta kantakse rahvastikuregistrist riiklikku pensionikindlustuse registrisse üks kord kuus.
Lisaks eelnimetatud massilisele andmeedastusele uuendatakse pensionikindlustuse registri andmeid rahvastikuregistrist online-režiimis tehtud päringute põhjal. Võimalus rahvastikuregistrist online-režiimis andmeid saada on tagatud kõigis pensioniametite osakondades ja Sotsiaalkindlustusameti pensionikindlustuse registri osakonnas.
Vastavalt "Rahvastikuregistri seaduse" §-le 30 annab rahvastikuregistri andmeandja (elamisloa ja kodakondsuse andmete osas – Kodakondsus- ja Migratsiooniamet) rahvastikuregistrile andmed üle ühe tööpäeva jooksul pärast andmete alusdokumendi koostamist, muutmist, täpsustamist, jõustumist või saamist.
Eeltoodu põhjal võib öelda, et elamisloa ja kodakondsuse andmete praegused kontrollimeetmed on piisavalt operatiivsed tagamaks toetuste, sh üksikvanema lapse toetuse maksmise lõpetamist kehtiva elamisloata mittekodanikele.

Täiendada riiklike peretoetuste seadust sättega, mis kohustaks kohtuid ja perekonnaseisuameteid pensioniametitele teatama isaduse tuvastamise juhtudest.

Sotsiaalministeerium on valmistanud ette riiklike peretoetuste seaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu, kus on arvestatud ettepanekuga sätestada kohtute ja perekonnaseisuametite kohustusena teavitada pensioniametit isaduse tuvastamise juhtumitest. Eelnõu on saadetud kooskõlastusringile.

Välistada üksikvanema lapse toetuse maksmine lapse hoolekandeasutuses viibimise korral; nt sätestada, et hoolekandeasutused

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 17.06.02 Reg nr 1-7.1-7/02/703

Gonsiori 29
15027 TALLINN

tel. 626 9700
faks 699 2209

Reg. nr. 70001952
Internet: http://www.sm.ee
E-post:smin@sm.ee

peavad esitama laste seal viibimise kohta andmeid riikliku pensionikindlustuse registri jaoks.

Kaalumisel on vastava kohustuse sisseviimine hoolekandeseadusesse. Seni tõhustatakse teavitamist asutustevahelise koostöö korras.

Täiendada riiklike peretoetuste seadust sättega, mis kohustaks õppeasutusi pensioniametitele teatama õppimise kohta käivate andmete muutumisest.

Riiklike peretoetuste seaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõusse on vastav säte sisse viidud.

Jälgida, et pensioniametid nõuaksid tagasi auditi käigus kindlaks tehtud ebaseaduslikult makstud peretoetuste summad (kokku 58 050 krooni).

Pensioniametid on läbi vaadanud kõik enammakstud üksikvanema toetuse juhtumid. Enamus juhtumitest olid seotud sellega, et toetusesaajad ei informeerinud pensioniametit asjaoludest, mis tingisid üksikvanema toetuse maksmise lõpetamise. Kõikidel nendel juhtudel on pensionikomisjon teinud otsuse toetusesummade sissenõudmiseks või pensioniamet on esitanud ettekirjutuse koos hoiatusega.
Ühel juhul on Politseiprefektuuri kaudu selgitamisel, kas toetusesaaja teadis, et lapse isa tagaotsimine on lõpetatud.
Kahel juhul on pensionikomisjon teinud otsuse mitte sisse nõuda enammakstud summasid seoses sellega, et toetusesaaja ei ole teadlikult jätnud teatamata peretoetuste saamist mõjutavatest asjaoludest.
Ühel juhul tekkis enammaks pensioniameti inspektori süül, kes ei kontrollinud elamisloa kehtivuse lõppemist. Kuna lapse isal on kehtiv elamisluba, määrati peretoetused lapse isale. Eeltoodust tulenevalt ei tekkinud sisuliselt enammakset, kuna teisel vanemal oli sama perioodi eest õigus saada lastele ettenähtud peretoetusi.

Lugupidamisega

Siiri Oviir
Minister

Hannes Danilov
Kantsler

Leili Matsar
626 97 53

JUSTIITSMINISTEERIUM

Teie 15.04. 2002.a. nr. 2-7.1-TR/02/720

Meie 30 .04 2002.a. nr. 2-3-7/5881

Hr Jüri Kõrge
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Vastus kirjale

Riigikontrolli poolt tehti justiitsministrile ettepanek täiendada regulatsiooni, arvestades vastuolulist olukorda, kus kohtutäiturid kuulutavad täitemenetluse seadustikust lähtudes võlgnikke tagaotsitavaks, ent politseiasutused ei pea võimalikuks neid otsida. Sel juhul makstakse üksikvanema lapsele toetust küll vormiliselt õigesti- n-ö tagaotsimise ajal, ehkki tegelikult ei otsi ükski asutus võlgnikke ("teisi vanemaid") taga.

Samas küsimuses on Siseministeerium pidanud nõu Justiitsministeeriumiga, kus otsustati teha ettepanek tunnistada kehtetuks Täitemenetluse seadustiku paragrahv 40. Käesoleval ajal on Justiitsministeeriumis ettevalmistamisel Täitemenetluse seadustiku muutmise eelnõu, mis esitatakse Riigikogule eeldatavasti 1 kuu jooksul. Edaspidised tagaotsimised täitemenetluses kuuluvad teostamisele kriminaalmenetluse raames Jälitustegevuse seaduses sätestatud korras ja juhtudel.

Lugupidamisega

Märt Rask
Minister

Angeelika Järg 612 7892
E-post: angeelika.jarg@just.ee